

Голас Радзімы

№ 28 (1443)
15 ліпеня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

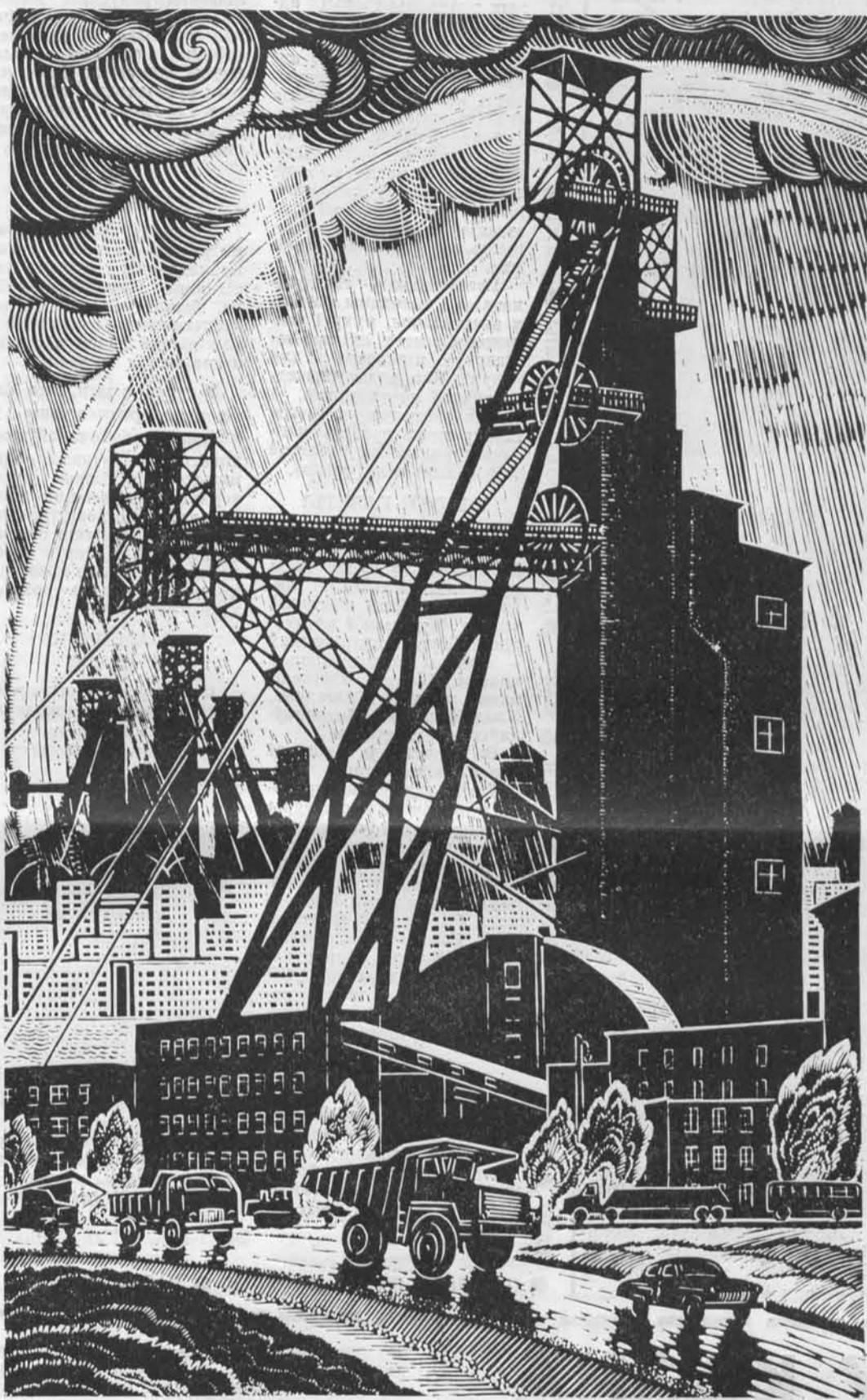
Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

ПАРТРЭТ

ЭПОХІ

КОЛЬКІ МАСТАКОЎ ТРЭ-
БА НАРОДУ ● ПАПУЛЯР-
НАСЦЬ БЕЛАРУСКАГА
ВЫЯЎЛЕНЧАГА МАСТАЦ-
ТВА ● БЫЦЬ ЛЕТАПІС-
ЦАМ СЕННЯШНЯГА ДНЯ
● З ЭЦЮДНІКАМ — НА
БУДОЎЛЮ ● РЫТМЫ І
ФАРБЫ НАШАГА ЧАСУ

На Першай Усебеларускай выстаўцы выяўленчага мастацтва, якая адбылася ў Мінску ў 1925 годзе, экспанаваліся творы 84 жывапісцаў, скульптараў, графікаў. У канцы 1938 года на сваім першым з'ездзе беларускія мастакі аб'ядналіся ў Саюз, членамі якога сталі каля 40 чалавек. На пачатку гэтага года выдавецтва «Беларусь» выпусціла ў свет даведнік пра членаў Саюза мастакоў БССР, імяны ўказальнік якога ўтрымлівае 455 прозвішчаў мастакоў і мастацтвазнаўцаў Савецкай Беларусі. Сярод іх — людзі розных творчых профіляў: жывапісцы, графікі, скульптары, плакацісты, мастакі тэатра, манументалісты, мастакі дэкаратыўнага напрамку, крытыкі і мастацтвазнаўцы. Але ўсіх іх аб'ядноўвае адна мэта — адлюстраваць у сваіх творах веліч нашых сённяшніх здзяйсненняў, глыбока і праўдзіва раскрыць аблічча сучасніка.

Салігорск.

Гравюра У. САДЗІНА.

САКРЭТ НЕВЫЧАР-
ПАЛЬНАСЦІ БЮДЖЭ-
ТУ СТАЛІЦЫ

«Чаму казна не пус-
цее»

стар. 2—3

У КАДРЫ —
САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ

«Знакомство с Роди-
ной отцов началось»

стар. 4

НАРОД ПОМНІЦЬ І
СЛАВІЦЬ СВАІХ ПА-
ЭТАЎ

«Да 100-годдзя з дня
нараджэння Цёткі»

стар. 6—7

А ДЗІН мастак на дваццаць тысяч жыхароў нашай рэспублікі... Гэта многа ці мала? Многія запярэчаць: удзельныя адносіны колькасці мастакоў да насельніцтва — гэта яшчэ не паказчык узроўню выяўленчага мастацтва, тут больш да месца якасная ацэнка. Прынамсі, якраз такую агульную ацэнку і цяжка за ўсё знайсці: не толькі аматары — крытыкі і мастацтвазнаўцы рэдка прыходзяць да згоды ў меркаваннях аб творчасці таго ці іншага мастака.

Іншая справа — папулярнасць. Якраз яна і з'яўляецца, відаць, тым простым і чуйным барометрам, які фіксуе «надвор'е» ў мастацкіх колах. На ўсесаюзных выстаўках палотны

беларускіх мастакоў не застаюцца без увагі. У апошні час усё часцей у мастацтвазнаўчай перыёдыцы з'яўляюцца выказванні аб своеасаблівасці творчых працесаў у беларускім выяўленчым мастацтве. Напрыклад, на ўсесаюзнай выстаўцы, прысвечанай 30-годдзю Вялікай Перамогі, шмат разоў было вакол карціны Гаўрылы Вашчанкі «Балада аб мужнасці». Часопіс Міністэрства культуры СССР «Искусство» ў перадавым артыкуле з гэтай нагоды пісаў: «Прыкладам эпічнага, манументальнага выкладання героіка-патрыятычнай тэмы можна лічыць вялікую кампазіцыю Г. Вашчанкі «Балада аб мужнасці», прысвечаную беларускім партызанам... Склада-

ная задача пастаўлена мастаком і ў цэлым вырашана. Шмат зроблена ім у сэнсе ўзбагачэння рэалістычнай мовы жывапісу, кампазіцыі».

Агульна вядома, што славу нашаму выяўленчаму мастацтву прынеслі творы аб гераізме савецкіх людзей у гады Айчынай вайны. Асабліва шырокае прызнанне атрымалі палотны народнага мастака Беларусі Міхася Савіцкага, за якія ён быў удастоены Дзяржаўнай прэміі СССР і БССР. Ён таксама стаў лаўрэатам міжнароднага конкурсу твораў мастакоў-рэалістаў у Парыжы.

Яшчэ адзін прыклад узрас-таючай папулярнасці беларускага жывапісу — сумесная выстаўка твораў мастакоў нашай

рэспублікі і італьянскіх, з паўднёвай часткі Апенінскага паўвострава — Калабрыі. Беларускія палотны расказалі аб разнастайным духоўным жыцці нашых людзей, пра іх любоў да роднай зямлі, адначасова сцвердзішы прыклад сапраўднага, а не ўяўнага наватарства ў мастацтве. І калі ў калабрыйскай экспазіцыі мясцовыя мастакі выставілі творы сацыяльна неакрэсленага плана, а то і ўвогуле — фармалістычныя опусы, дык на выстаўку ў Мінск яны прыслалі шэраг палотнаў, у якіх выявіліся актыўныя спробы асэнсаваць супярэчнасці сучаснай Італіі з прагрэсіўных пазіцый.

На выстаўцы палотнаў беларускіх мастакоў, якая экспана-

валася ў вядомай японскай галерэі Гэкасо, адна з дзясятак мастацтва Японіі Ёка Накамура асабліва падкрэсліла адметнасць вырашэння мастакамі нашай рэспублікі тэмы гераізму савецкіх людзей у часы вайны...

Ну, а сучаснасць, сённяшні дзень, людзі, якія акружаюць нас, ці прыцягваюць яны ўвагу мастакоў?

...Заўсёды з цікавасцю ўглядаешся ў палотны нашых жывапісцаў, зробленыя з натуры дзе-небудзь у 30-я гады альбо ў даваенны час. «Асінбуд» І. Ахрэмчыка, «На пабудове» М. Станюты, «Ліцейны цэх» П. Гаўрыленкі, «Зборка камбайна» М. Філіповіча, «У калгасе»

[Заканчэнне на 7-й стар.]

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

У адпаведнасці з праграмай даследаванняў у калязімнай касмічнай прасторы 6 ліпеня 1976 года ў 15 гадзін 09 минут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе ажыццёўлены запуск касмічнага карабля «Саюз-21», які пилатуецца экіпажам у саставе камандзіра карабля, Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманauta СССР палкоўніка Валынава Барыса Валянцінавіча і бортінжынера падпалкоўніка-інжынера Жолабава Віталія Міхайлавіча.

Праграмай палёту карабля «Саюз-21» прадугледжваецца правядзенне сумесных эксперыментаў з арбітальнай навуковай станцыяй «Салют-5», выведзенай на калязімную арбіту 22 чэрвеня 1976 года.

Паводле дакладаў экіпажа і даных тэлеметрычнай інфармацыі, бартавыя сістэмы карабля працуюць нармальна. Касманauta таварышы Валынаў і Жолабаў пачалі выкананне праграмы палёту.

Палкоўнік

ВАЛЫНАЎ

Барыс Валянцінавіч

Герой Савецкага Саюза лётчык-касманаўт СССР Барыс Валянцінавіч Валынаў нарадзіўся ў 1934 годзе ў Іркуцку. Пасля заканчэння Валгаградскага ваеннага авіяцыйнага вучылішча служыў у авіяцыйных часцях Савецкай Арміі.

У атрад касманаўтаў Б. В. Валынаў залічаны ў 1960 годзе. Неаднаразова быў дублёрам камандзіраў касмічных караблёў.

У 1968 годзе без адрыву ад работы ў Цэнтры падрыхтоўкі касманаўтаў ён паспяхова закончыў Ваенна-паветраную інжынерную акадэмію імя М. Я. Жукоўскага.

Свой першы касмічны палёт Барыс Валянцінавіч зрабіў у студзені 1969 года ў якасці камандзіра карабля «Саюз-5».

Б. В. Валынаў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1958 года.

Жонка касманauta Тамара Фёдаруна — інжынер. Сын Валынавых — 18-гадовы Андрэй — студэнт Маскоўскага інстытута інжынераў транспарту. Дачка — 11-гадовая Таццяна — школьніца.

Падпалкоўнік

ЖОЛАБАЎ

Віталій Міхайлавіч

Віталій Міхайлавіч Жолабаў нарадзіўся ў 1937 годзе ў вёсцы Збур'еўка Херсонскай вобласці.

Пасля заканчэння Азербайджанскага інстытута нафты і хіміі ў 1959 годзе стаў афіцэрам Савецкай Арміі. Працаваў інжынерам-выпрабавальнікам у розных вайсковых часцях.

У атрад касманаўтаў Віталій Міхайлавіч быў залічаны ў студзені 1963 года. Прайшоў поўны курс падрыхтоўкі да касмічных палётаў, быў дублёрам бортінжынера арбітальнай навуковай станцыі «Салют-3».

В. М. Жолабаў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1966 года. У 1974 годзе без адрыву ад работы ў Цэнтры падрыхтоўкі касманаўтаў ён паспяхова закончыў Ваенна-палітычную акадэмію імя У. І. Леніна.

Жонка касманauta Лілія Іванаўна — інжынер. Дачка Жолабавых — 14-гадовая Алена — школьніца.

РАЗМОВА АБ ГРАВІТАЦЫІ

У Мінску, у Беларускай дзяржаўнай універсітэце адбылася IV Савецкая гравітацыйная канферэнцыя. У яе рабоце ўдзельнічалі вядомыя спецыялісты па тэорыі адноснасці і гравітацыі з розных устаноў краіны, а таксама вядомыя замежныя вучоныя. Яны абмяркоўвалі сучасныя тэарэтычныя і эксперыментальныя праблемы тэорыі адноснасці і гравітацыі.

Правядзенне гэтай канферэнцыі ў Мінску адлюстроўвае высокі аўтарытэт і навуковы ўзровень гравітацыйных даследаванняў беларускіх вучоных. Іх работы садзейнічаюць збліжэнню двух галоўных напрамкаў тэарэтычнай фізікі — тэорыі гравітацыі і квантавай тэорыі элементарных часцінак.

Гравітацыя — гэта ўнікальны і складаны фактар у энергетыцы, руху і эвалюцыі Сусвету, які мае велізарную цікавасць для навукі. Яна вядзе разведку тайнаў светабудовы, і любая знаходка на гэтым шляху можа зрабіць велізарны ўплыў на развіццё многіх напрамкаў фізікі.

ЮБІЛЕЙ ГАЗЕТЫ

Газеце «Фізікультурнік Беларускага» споўнілася 25 гадоў. За гэтыя гады яна стала верным і надзейным сябрам аматараў спорту не толькі ў рэспубліцы, сярод падпісчыкаў — жыхары розных гарадоў краіны. Газету атрымліваюць у Адэсе і Магадане, Уладзівастоку і Петрапаўлаўску-на-Камчатцы.

За заслугі ў развіцці фізічнага выхавання працоўных, актыўную прапаганду фізічнай культуры і спорту ў рэспубліцы і ў сувязі з 25-годдзем з дня выхаду першага нумара газеты ўзнагароджана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Ганаровымі граматамі і Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР узнагароджана група работнікаў рэдакцыі і няштажных аўтараў.

МІНЕРАЛЫ ў МУЗЕІ БЕЛАЗА

На цэлы мінералагічны музей хапіла б экспанатаў, сабраных машынабудаўнікамі Беларускага аўтазавода ў Жодзіна. Выстаўлены яны ў музеі гісторыі прадпрыемства.

Па склаўшайся традыцыі з буйных месцанараджэнняў карысных выкапняў, якія распрацоўваюцца з дапамогай самазаводаў БелАЗ, сюды дастаўляюцца ўзоры горных парод.

Адзінае ў краіне прадпрыемства па выпуску вялікагрузных аўтамабіляў робіць машыны для работы ў любой кліматычнай зоне. Звышцяжкім самазавалам не страшны ні шасцідзятградусныя марозы Запаляр'я, ні трапічная гарачыня, ні сярэднеазіяцкія пяскі або горныя кручы. Машыны Беларускага аўтазавода, адзначаныя залатымі медалямі міжнародных выставак, экспартуюцца ў 32 краіны.

ЗАМЕСТ КАЛОДЗЕЖАЎ

Дваццаць трэці кіламетр водаправоднай сеткі пракладзены ў горадзе Васілевічы Рэчыцкага раёна. Амаль усе яго вуліцы забяспечаны высака якаснай пітной вадою з дзвюх артэзіянскіх свідравін.

У сувязі з тым, што Васілевічы размешчаны ў нізіннай, забалочанай мясцовасці і глебава-вады падыходзяць блізка да паверхні, калодзежная вада не адпавядае санітарным нормам, мае нізкі смак і выкажы якасці. Цяпер у горадзе прыступілі да пракладкі водаправода на трох астатніх вуліцах.

З АМЕРЫКІ ў ГОРКІ

Пятнаццаць спецыялістаў сельскай гаспадаркі

са Злучаных Штатаў Амерыкі праходзяць стажыроўку ў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. Група беларускіх аграхімікаў выехала з той жа мэтай у ЗША.

Амерыканскія спецыялісты знаёмяцца з вучэбна-выхаваўчай і навукова-даследчай работай у акадэміі, слухаюць курс лекцый па лепшаму выкарыстанню зямлі, пераводу жывёлагадоўлі на прамысловую аснову, інтэнсіфікацыі і спецыялізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, а таксама па асноўных тэхналагічных дысцыплінах. Яны сустракаюцца з вядучымі вучонымі акадэміі і студэнтамі. Затым амерыканскія спецыялісты на працягу месяца будуць працаваць аператарамі на жывёлагадоўчых комплексах у перадавых гаспадарках рэспублікі.

ПАДРУЧНІКІ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Выдавецтва «Народная асвета» выканала план выпуску школьнай літаратуры да новага навучальнага года. Вучні першых — дзясятых класаў атрымліваюць каля шасці мільёнаў выданняў 97 назваў. Гэта буквары, падручнікі беларускай мовы, наглядныя дапаможнікі і іншая літаратура па розных дысцыплінах.

Для вучняў пачатковых класаў падручнікі выпушчаны ў каляровым выкананні. Многія выданні адзначаны дыпламамі рэспубліканскага і саюзнага аглядаў.

Догляд за пасавамі вядуць хлебарабы калгаса «Чырвоная Зорка» Магілёўскага раёна. Для гэтага шырока выкарыстоўваюць хімічныя рэчывы. НА ЗДЫМКУ: ідзе хімічная праполка ячменю.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ЧАМУ КАЗНА НЕ ПУСЦЕЕ

САКРЭТ РАХУНКУ № 1 013 037 — НИХТО НЕ УТОЙВАЕ ПРЫБЫТКАЎ — КАЛІ УЗНІКАЮЦЬ НЕПРАДБАЧАНАСЦІ — УСЁ ВЯРТАЕЦЦА ЛЮДЗЯМ — ФІНАНСІСТ АБ БУДУЧЫНІ

УЗЯЦЦА за гэты каментарый мяне прымусіла гутарка з суайчыннікамі са Злучаных Штатаў Амерыкі, што наведальніцаў Мінск. У час сустрэчы з работнікамі аховы здароўя нехта з гасцей спытаў, ці бывае так, што бальніцы ў Мінску закрываліся б з-за фінансавых цяжкасцей? «Такога не было і ніколі не будзе», — адказалі гасцю. — «Чаму ж? — не адразу паверыў той. — Вось у нас, у Нью-Йорку, зусім нядаўна зачылі чатыры муніцыпальныя бальніцы і абцягаюць закрыць яшчэ некалькі. Гавораць — з-за таго, што Нью-Йорк мае шмат даўгоў.»

Часу на растлумачванне адрозненняў у сістэме фінансавання савецкіх і амерыканскіх гарадоў тады было мала, і мы паабяцалі напісаць аб гэтым у газеце.

РАХУНАК № 1 013 037 ведае, бадай, кожны мінскі фінансіст. Гэта бюджэтны рахунак Беларускай сталіцы ў канторы Дзяржаўнага банка. На яго пераводзяцца ўсе адлічэнні, якія складаюць бюджэт. Адсюль бяруцца грошы на бягучае фінансаванне шматлікіх гаспадарчых праграм.

Адзіны паўнапраўны распарадчык сродкаў — гарадскі Савет дэпутатаў працоўных. Менавіта суды, а дакладней — у фінансавы аддзел гарсавета, я прыйшоў, каб даведацца аб стане «здароўя» рахунку, які, урэшце, вызначае жыццядзейнасць горада...

— Вось гэта і ёсць наш бюджэт, — паказала мне звычайную бухгалтарскую кнігу адказны работнік аддзела Людміла Якавенка. — Да капейкі распісаны ўсе даходы і выдаткі Мінска. Тут і гістарыч-

ная даведка. Ніколі, пачынаючы з дня заснавання рахунку, не было яшчэ такога выпадку, каб раптам не хапіла грошай на аплату запланаваных сацыяльных мерапрыемстваў або разлікаў. Мы не адчуваем недахопу ў сродках нават у такія цяжкія перыяды году, як зараз. У разгары адпускання кампанія, і рэзка падскочылі выплаты па артыкулу «Зарплата». Але па-ранейшаму фінансуюцца будоўлі, ідуць рамонтныя работы, бальніцы набываюць неабходныя медыкаменты, і кожную раніцу на вуліцы выязджаюць дзесяткі смеццепрыбіральных і палівальных машын.

«Казна» горада, як сведчаць калонкі лічбаў у кнізе, аказалася надзвычай сальднай. На сёлетні год гарадскі бюджэт па выдатках зацверджаны ў аб'ёме 211 мільёнаў рублёў. А яшчэ пяць гадоў назад гарадскі Савет мог распарадзіцца толькі 138 мільёнамі. У чым жа сакрэт такой устойлівай тэндэнцыі да росту? — Ніякага сакрэта тут няма, — адказала Людміла Мікалаеўна. — Гарантыя бяскрыўнасці нашага бюджэту — у сацыялістычнай планавай сістэме гаспадарання і сацыяльных прынцыпах, што закладзены ў аснову яго фарміравання.

У апошні час у буржуазнай прэсе шмат пішуць аб фінансавых банкруцтвах шэрагу буйнейшых капіталістычных гарадоў. Сігнал «SOS!» падаюць Нью-Йорк і Токію, Парыж і іншыя, яшчэ нядаўна, здавалася, працвітаючыя гарады. Прычынай гэтай вострай сацыяльнай

хваробы спецыялісты лічаць у першую чаргу недасканалую сістэму ўтварэння даходнай часткі бюджэту.

— Нядаўна нам давялося падрабязна пазнаёміцца з бюджэтам англійскага горада Натынгема, — расказала Людміла Якавенка. — Аснову яго складаюць падаткі з «ўладальнікаў маёмасці» і адлічэнні ад прыбыткаў прыватных прадпрыемстваў. Нашы калегі-фінансісты з Натынгемскага гарадскога савета скардзіліся, што такая сістэма не забяспечвае гарантаных паступленняў у гарадскую касу, бо ўладальнікі прыватнага капіталу знаходзяць сотні спосабаў сваёй барышы.

— Даходныя крыніцы бюджэту сацыялістычных гарадоў пабудаваны на прынцыпах іншай, прагрэсіўнай асновы. Гэта перш за ўсё плацяжы сацыялістычных прадпрыемстваў, а не падаткі з насельніцтва. Напрыклад, сёлета 87,7 працэнта ўсіх паступленняў на рахунак № 1 013 037 складаюць падаткі з абароту, плацяжы з прыбыткаў і іншыя адлічэнні ад прамысловых прадпрыемстваў. А колькі нашы заводы належыць народу, то нікому з эканамістаў не прыйдзе думка ўтойваць ад гарадскіх улад прыбыткі. Гэта было б усё роўна, што красці ў самога сябе, — гаворыць Л. Якавенка.

У той час, як удзельная вага ўзносаў прадпрыемстваў павышаецца, доля прыбыткаў у бюджэт ад падаткаў з жыццёвай заставы па-ранейшаму невялікая

3 ЛІПЕНЯ—ДЗЕНЬ ВЫЗВАЛЕННЯ САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ АД ГІТЛЕРАЎСКІХ ЗАХОПНІКАЎ

Як вялікае свята адзначылі працоўныя Беларусі 32-ю гадавіну вызвалення рэспублікі ад гітлераўскіх захопнікаў. У гарадах і вёсках, на будоўлях і прадпрыемствах прайшлі сустрэчы ўдзельнікаў вызвалення рэспублікі і горада-героя Мінска з рабочымі і калгаснікамі, моладдзю, адбыліся віншаванні ветэранаў, франтавікоў, партызан і падпольшчыкаў.

Мінчане накіраваліся зраніцы 3 ліпеня да плошчы У. І. Леніна і плошчы Перамогі. Разам з імі сюды прыбылі кіраўнікі Камуністычнай партыі і ўрада рэспублікі, адказныя работнікі партыйных, савецкіх, прафсаюзных, камсамольскіх органаў рэспублікі і горада Мінска, военачальнікі, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны.

Да помніка заснавальніку Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, вялікаму правадыру і настаўніку пралетарыяту У. І. Леніну, да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, былі ўскладзены кветкі і вянкi ад ЦК КПБ, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў рэспублікі, Ваеннага савета Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў, ЦК ЛКСМБ, мінскіх абкома КПБ і аблвыканкома, гаркома партыі і гарвыканкома, райкомаў партыі і райвыканкомаў, калектываў прамысловых прадпрыемстваў, будоўляў, навучальных і іншых устаноў.

Кветкі і вянкi ўскладаюцца ад генеральных консульстваў Польскай Народнай Рэспублікі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Мінску. Гірлянды з кветак і хвой ляглі да падножжа Кургана Славы, насыпанага пад Мінскам, на гістарычным месцы, дзе савецкія воіны, ажыццяўляючы аперацыю «Баграціён», завяршылі акружэнне буйной варожай групой.

Перад помнікам-абеліскам на плошчы Перамогі і ля Кургана Славы прайшлі, чаканячы крок, воіны Савецкай Арміі. Вянкi і кветкі былі

ўскладзены на мемарыяльным комплексе Хатынь.

Удзельнікі ўрачыстай цырымоніі мінутай маўчання ўшанавалі памяць загінуўшых.

Кветкі і вянкi былі ўскладзены ў гэты дзень на магілы і да помнікаў загінуўшым героям Вялікай Айчыннай вайны, ахвярам фашысцкага тэрору ў гарадах і вёсках Беларусі.

***
Ёсць у нас агульнанародны дзень Перамогі — 9 Мая. Але да яго былі дні, месяцы, калі савецкія салдаты і афіцэры крок за крокам ачышчалі ад ворага родную зямлю, вызваляючы гарады, пасёлкі, вёскі, гэта таксама былі дні перамогі.

Мінск быў вызвалены 3 ліпеня 1944 года. У змаганні за горад удзельнічалі байцы 186-й Брэсцкай Чырванасцяжнай ордэнаў Суворова і Кутузава стралковай дывізіі 65-й арміі 2-га Беларускага фронту. Яны вялі баі ў сталіцы, баі жорстка, якія не забыць ніколі.

І вось нядаўна былым байцам гэтай дывізіі, што жывуць у Маскве, Уладзі-вастоку, Ташкенце, Льво-ве, Кіеве, Ржэве, Пензе і ў іншых гарадах, прыйшлі салдацкія пісьмы-трохкутнікі.

Гэта былі запрашэнні прыняць удзел у святкаванні 32-й гадавіны вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сустрэча адбылася ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Адказны сакратар савета ветэранаў вайны 186-й дывізіі А. Кавернікаў зачытаў былым байцам прывітальнае пісьмо генерала арміі, старшыні Савецкага камітэта ветэранаў вайны П. Батава. У ім — цёплыя словы падзякі за выкананы воінскі абавязак, за памяць, за моцную франтавую дружбу.

Пасля ўрачыстай часткі ўдзельнікі вызвалення Мінска паставілі свае подпісы пад новай Сталгольмскай адовай Сусветнага Савета Міру, заклікаючы ўсіх людзей зямлі не дапусціць паўтарэння жахаў вайны.

У дзень святкавання вызвалення Мінска былія воіны ўскладлі кветкі да падножжа помніка У. І. Леніну, да абеліска Перамогі.

Госці горада-героя пазнаеміліся з мемарыяльным комплексам Хатынь, з Курганам Славы, Брэсцкай крэпасцю-героем, выступілі перад воінамі Савецкай Арміі і партызанам Беларусі, перад студэнцкімі будаўнічымі атрадамі, перад абітурьентамі, што прыехалі ў Мінск з населеных

пунктаў, якія вызваляла дывізія.
НА ЗДЫМКАХ: 3 ліпеня 1976 г. Плошча Перамогі. Ускладзенне вяноў да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў;

ветэраны на Цэнтральнай плошчы Мінска; сын палка былы сувязіст В. БРОУКА (злева) на сустрэчы былых воінаў; ветэраны падпісваюць Сталгольмскую адоўку Сусветнага Савета Міру.
Фота М. ХАДАСЕВІЧА, М. БАНДАРЬКА, У. КІТАСА.

(10,5 працэнта), нягледзячы на рост насельніцтва і агульнае павелічэнне зарплат. Адбываецца гэта таму, што дзяржава не толькі не павышае падаткі з насельніцтва, а ўвесь час знаходзіць магчымасць зніжаць іх; напрыклад, з канца мінулага года ўведзены неабкладальны мінімум зарплаты да 70 рублёў у месяц і зніжаны стаўкі падаткаў для зарабткаў ад 71 да 90 рублёў. Яшчэ адна асаблівасць даходнай часткі мінскага бюджэту. У пераліку крыніц папаўнення гарадской казны я не ўбачыў графаў «кватэрная плата» і «гарадскі электратранспарт». Кватэрная плата, якая ў СССР рэкордна нізкая і складае не больш 5 працэнтаў сямейных даходаў, не прымаецца пад увагу, бо яе не хапае на бягунае ўтрыманне жыллага фонду — зарплату прыбіральныхшчыцы, дворніку, на дробны рамонт... Таму гэтыя грошы пакідаюць у распараджэнні домакіраўніцтваў. Грамадскі транспарт таксама не прыносіць прыбыткаў, бо цана за праезд (3—4 капейкі) не пакрывае выдаткі на яго эксплуатацыю. Тут інтарэсы гараджан стаяць за ўсё.

КАБ НАЗВАЦЬ крыніцы даходаў бюджэту, хопіць пальцаў на руках. А каб пералічыць усе артыкулы расходаў — фінансістам спатрэбіўся цэлы том. Парадокс? Выпадковы збег абставін? Не, гэта таксама адбітак асноўнага сацыяльнага тэнсу фінансавай палітыкі

Саветаў. Аснову расходаў бюджэту сацыялістычных гарадоў складаюць выдаткі на сацыяльна-культурныя патрэбы гараджан.

Бюджэт нібыта ідзе за народна-гаспадарчым планам, падводзячы фінансавую базу пад вызначаныя планам мерапрыемствы. Да таго, як выступіць перад дэпутатамі з праектам бюджэту на новы год, фінансісты дэталёва вывучаюць патрэбы ўсіх падраздзяленняў і службаў грамадскага гаспадаркі горада.

Мы, гараджане, нават не заўсёды ўяўляем сабе, як часта, бадай штохвілінна, бываем пад клататлівай фінансавай апекай гарадскога бюджэту. Праехалі мы за амаль сімвалічную плату ў трамвай ці тралейбусе, узялі кнігу ў бібліятэцы, атрымалі новую кватэру, аддалі сваё дзіця ў садзік ці піянерскі лагер, схадзілі ў новы кінатэатр — у любым з гэтых ці іншых выпадках мы карыстаемся паслугамі бюджэту, які аплачвае за нас выдаткі на арганізацыю выгод.

Сацыялістычная фінансавая сістэма пабудавана такім чынам, што ўсе плячэжы, якія калі-небудзь робіць грамадзянін, дзяржава вяртае яму ў выглядзе бясплатных або льготных паслуг. Так, з 211 мільёнаў сёлетняга бюджэту, 97 ідуць на ўтрыманне школ, бальніц, дзіцячых садоў, бібліятэк, спартыўных устаноў, карыстанне якімі, як вядома, у нас бясплатнае.

Другі важны артыкул выдаткаў — капітальнае будаўніцтва. Ні адзін муніцы-

палітэт капіталістычнага горада не зможа параўнацца з Мінскім гарсаветам у аб'ёмах гэтых работ. За мінулыя 5 год толькі за кошт бюджэту гарадскога Савета ў сталіцы пабудавана звыш чатырох мільёнаў квадратных метраў жылля, 30 дзіцячых садоў, штогод уведзіліся 5—6 новых школ, адкрыліся новыя кінатэатры, магазіны, рэстараны і гасцініцы. Пры гэтым трэба ўлічваць, што гарсавет не адзіны забудоўшчык у Мінску. Буйныя сацыяльна-культурныя аб'екты і жыллё ўзводзяцца за кошт прадпрыемстваў.

Загэдня плануюцца любыя, нават дробныя, выдаткі бюджэту. Але ж прадугледзець усе жыццёвыя сітуацыі немагчыма. Ці бываюць непрадбачаныя плячэжы, і як у такім выпадку гарадскі Савет выходзіць са становішча?

— Зразумела, не за кошт скарачэння іншых артыкулаў, — гаворыць Л. Якавенка, — Вось, напрыклад, нядаўна выйшла пастанова аб павышэнні ролі прафесійна-тэхнічнай падрыхтоўкі школьнікаў. Спатрэбілася тэрмінова пабудоваць некалькі міжшкольных камбінатаў вытворчага навучання. Сродкаў на гэтыя мэты ў нас не прадугледжвалася. Але мы пабудавалі ўжо чатыры камбінаты і сёлетні здадзім яшчэ тры. Звыш паўмільёна рублёў адшукалі за кошт перавыканання планаў прыбыткаў — прадпрыемствы добра папрацавалі, за кошт эканоміі і ўсяго таго, што мы, эканамісты, называем умелым гаспадарчым манеўрам.

ЦІ МОЖНА сцвярджаць, што горад дастаткова забяспечаны сродкамі? — спытаў я начальніка фінансавога аддзела гарсавета Мікалая Смірнова.

— Ну, які ж добры гаспадар скажа, што яму хапае грошай, — пажартаваў у адказ мой суб'яседнік. — Зразумела, ні аб якім фінансавым «галаданні» гутаркі быць не можа. Мы маем сродкі на задавальненне ўсіх сваіх патрэб. Але ў будучым хочам расшырыць некаторыя выдаткі. Напрыклад, зараз на бягунае ўтрыманне і добраўпарадкаванне Мінска штогод ідзе каля 20 мільёнаў рублёў. Горад, як кожны можа пераканацца, чысты, зялёны. Аднак ёсць яшчэ патрэба ў павелічэнні аб'ёму гэтых работ. Мы ўпэўнена гаворым аб будучыні, бо перспектыва ў нас адзіная — рост выдаткаў на ўзорнае ўтрыманне нашай сталіцы і стварэнне новых выгод для яе жыхароў. Ніякія крызісныя сітуацыі ў такіх умовах, вядома, не пагражаюць.

Упэўненасць у забяспечаным будучым нашай сталіцы можна ўбачыць і ў кожным радку комплекснага плана сацыяльна-культурнага развіцця горада да 1980 года, які хутка будзе зацверджаны.

— Горад мае дастатковыя рэзервы, каб рэалізаваць нават такі грандыёзны план, як гэты, — сказаў М. Смірнову. — І бюджэт стане асноўным інструментам у пабудове заўтрашняга дня сталіцы.

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.

ЗНАКОМСТВО с Родиной отцов НАЧАЛОСЬ

В ПИОНЕРСКОМ ЛАГЕРЕ «ЗЕЛЕНЬ БОР» ОТДЫХАЮТ ДЕТИ ЗЕМЛЯКОВ ИЗ БЕЛЬГИИ И КАНАДЫ

Когда после первой экскурсии по Минску наш фотокорреспондент принес в редакцию снимки, мы обратили внимание на то, что в кадр часто попадали ребята с фотоаппаратами. Два из них (на верхнем снимке изображены канадцы, на нижнем — бельгийцы) включены в фоторепортаж, рассказывающий о пребывании детей соотечественников на белорусской земле. На пленках у ребят остались красивые корпуса пионерского лагеря, подъем флага на утренней линейке, белорусские пионеры, с которыми уже успели подружиться наши зарубежные гости.

Много фотографий сделано в Минске. Дедушкам и бабушкам, родителям покажут дети в Канаде и Бельгии большие многоэтажные дома, которыми застроен наш город, широкие чистые улицы и проспекты, зеленые парки. Осталась на пленках у ребят Хатынь и Вязьнка.

Как можно больше узнать, понять, увидеть в нашей стране — с такими мыслями отправлялись дети в далекое путешествие. Этого желали и их родные, которым давно и не по собственной воле пришлось покинуть землю предков. Годы мечтали они приехать сюда, откладывали деньги на поездку, но мечты часто так и оставались мечтами. Свое неутоленное желание, любовь и тоску по Родине, как завещание, передавали они детям. А те, порой так и не увидев деревни, где родились их отцы и матери, чувствовали свою причастность к ней, любили язык, на котором говорили их родители, считали себя русскими, белорусами, украинцами. Мальчики и девочки, приехавшие к нам из Канады, — внуки тех первых переселенцев на чужой континент.

Сопровождающие канадских детей — Иван Шарко и Надежда Мискевич — члены Федерации русских канадцев, хорошо знающие русский язык, искренне заинтересованные в том, чтобы ребята как можно лучше и полнее познакомились с Советской страной.

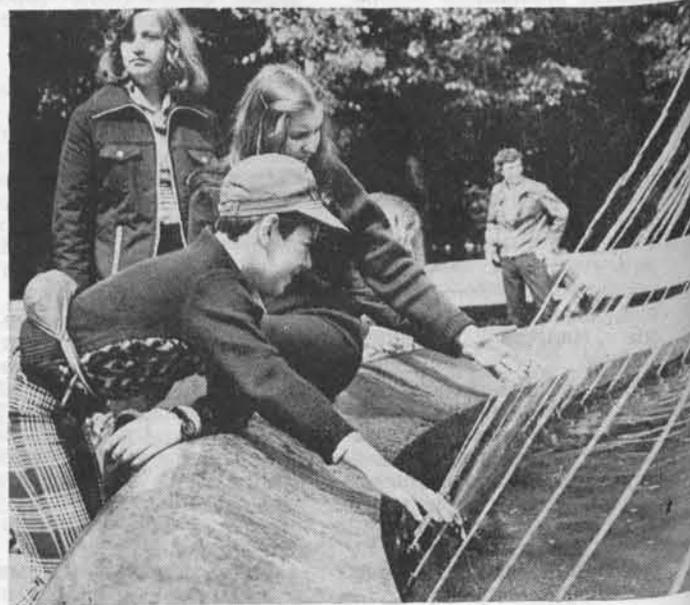
Дети из Бельгии приехали с

Надеждой Крайновой, родившейся в Минске, не однажды бывавшей в нашем городе. У нас в пионерском лагере гостил и сын Надежды Васильевны — Миша.

Через несколько дней после приезда в «Зеленый бор» было открытие пионерского лагеря.

На торжественной линейке хозяева лагеря повязали гостям на память красные галстуки. В этот же день в клубе состоялся большой концерт. В нем приняли участие бельгийские и канадские ребята, пели песни на английском, французском и русском языках, танцевали рус-

ские, белорусские и канадские танцы.

В лагере у детей соотечественников тот же распорядок, что и у наших ребят. Они принимают участие во всех играх, вечерах художественной самодеятельности, праздниках, походах. В клубе несколько раз в неделю демонстрируются кинофильмы. Интересна и разнообразна программа, подготовленная белорусским обществом «Радзіма». Дети уже осмотрели Минск, съездили в Хатынь, в Вязьнку. У них будет возмож-

ность побывать на заводе, в музеях, на Выставке достижений народного хозяйства, встретиться с минскими школьниками, сходить в театр. Одним словом, они смогут увидеть разные стороны нашей жизни.

На снимках, сделанных нашим фотокорреспондентом Е. КОЗЮЛЕЙ, вы видите бельгийских и канадских детей в пионерском лагере «Зеленый бор» и на улицах белорусской столицы.

Д. ЧЕРКАСОВА.

СЕНАТАР І ЯГО ХАЎРУСНІКІ

Антыкамуністычнаму фронту ў ЗША раптам спатрэбілася падмацаванне. Справа ў тым, што з-за крызісных з'яў — росту беспрацоўя, інфляцыі, дарагоўлі — аслаблі пазіцыі апалагетаў капіталізму. Утварыліся прарэкі ў лініі іх абароны, і туды, само сабой зразумела, праніклі камуністычныя ідэі. Каб залатаць дзіркі ды стабілізаваць фронт рэакцыйнай прапаганды, сенатар Джэймс Баклі, адзін з ваяўнічых апосталаў ідэалагічнай барацьбы ў Амерыцы, рашыў заклікаць пад свае сцягі... Каго б вы думалі? Былых гітлераўскіх прыхвасцяў, якія пасля разгрому фашызму ў мінулай вайне збеглі на Запад з усходне-еўрапейскіх краін.

І вось жменьку старых калабарантаў сенатар запрасіў на прэс-канферэнцыю. Не быў забыты і вядо-

мы ваенны злачынца Станіслаў Станкевіч, былы начальнік Барысаўскай акругі і бургамістр горада Барысава ў час нямецка-фашысцкай акупацыі Беларусі. Той самы, што дапамог эсэсаўцам знішчыць восем тысяч чалавек з яўрэйскага гета.

Паводле інфармацыі, змешчанай Станкевічам у сваёй газеце «Беларус», містэр Баклі звярнуўся да прысутных з такімі пранікнёнымі словамі:

— Вы згубілі свабоду ў сваіх родных краінах і пакінулі іх, знайшлі прытулак і страчаную свабоду ў Амерыцы. Вы і ёсць найбольшыя прыхільнікі абранай краіны і павінны пераканаць амерыканскае грамадства (што аказалася не пад сілу магутным сродкам масавай інфармацыі і прапаганды ў ЗША), што Амерыка найлепшая краіна ў свеце.

Інакш сенатар Баклі не звярнуўся б да іх з прапановай напухаць амерыканцаў камунізмам. О-о, значыць, яны яшчэ нешта ўяўляюць сабой! Значыць, яны — пэўная сіла. Ну, цяпер камунізму не здобраваць...

Праўда, клопатаў прыбавілася. Дагэтуль «экзальтыраваныя змагары», як яны самі сябе называюць, займаліся пераважна «пераконваннем» савецкіх грамадзян на былой Радзіме (з дапамогай радыё «Свабода»). Але хто там слухае тое радыё! Пры тым недарэчна расказваць жыхару, скажам, Беларусі пра яго жыццё, калі той сам добра ведае, як яму жывецца... Не дзіва, што эфектыўнасць «пераконвання» ў гэтым выпадку раўняецца нулю.

Іншая справа — амерыканскае грамадства. Той жа Станкевіч можа рэкамендаваць сябе ахвярай «маскоўскага рэжыму», сведкам, які, маўляў, «сам бачыў, сам перажыў». Мяркуюцца, што сярэдні амерыканец ніколі не быў у Беларусі і нават толкам не ведае, дзе яна знаходзіцца. Таму можна гаварыць яму ўсё, што хочаш.

Вось толькі няўвязка наконт свабоды. Паводле слоў сенатара Баклі выходзіць, што Станкевіч згубіў свабоду перад тым, як пакінуць родны край. А ён жа тады служыў гітлераўскім акупантам, дапамагаў душыць усякае праяўленне свабоды. Хто не ведае, якія «свабоды» насаджалі фашысты і іх памагатыя?

Наогул, новая задача былым калабарантам зразумела: выступаць у друку, па тэлебачанню, радыё — ахайваць камунізм і Савецкі Саюз і хваліць капіталізм, узвышаць амерыканскі лад жыцця. Толькі цяжкавата будзе з логікай і аргументамі. Прыйдзецца жа даказаць амерыканскай аўдыторыі, што стабільнасць эканомікі, поўная занятасць, рост дабрабыту мільянаў людзей у Савецкім Саюзе — гэта вельмі дрэнна, а масавае беспрацоўе, інфляцыя, рост кошту жыцця ў ЗША — гэта цудоўна. Але нават маючы вопыт, вядомае прапагандысцкае прыёмы Гебеляса, не ўдасца даказаць, што белае — гэта чорнае, а чорнае — белае.

М. РАЖКОУ-РУЖЫЦКІ.

Я-СА СВАІМ НАРОДАМ

Ёсць вялікая праўда жыцця: мы, людзі, прадстаўляем адну велізарную сям'ю нашай планеты. Нам належыць зямля наша, і неба над ёй, і сонца.

Але яшчэ не ўсе члены гэтай сям'і жыць аднолькава, не ўсе маюць роўныя правы. Шмат яшчэ ўбогасці на свеце, сустраеш яшчэ жабракоў, людзей галодных, халодных, людзей без даху над галавой, без працы... І калі задумаешся: чаму такое магчыма ў наш час, прыходзіш да вываду — вінаваты ў гэтым грамадскі лад.

Шмат вякоў панавалі багатыя над працоўнымі людзьмі, трымалі іх у няволі. І сёння ў капіталістычным свеце галоўнае не чалавек, а грошы, прыбытак. Чалавек тут цэніцца не па сваіх асабістых якасцях, а па тым, колькі мільянаў мае ён у банку. Капіталістычны лад заснаваны на прыватным прадпрыемстве, ён калечыць людскія душы, робіць іх чэрствымі, абьякавымі. Гэтаму ж спрыяюць і невырашальныя эканамічныя і сацыяльныя праблемы, што стаяць перад буржуазным грамадствам.

Далей пытаеш сябе: «Дык што ж ты думаеш аб сацыялістычным грамадстве? Ты ж чытаў Канстытуцыю СССР, бачыў сацыялізм на практыцы, калі быў на Радзіме больш за восем месцаў. Дык што ж ты думаеш пра іх лад?»

Я бачыў, што ў Саветскім Саюзе чалавек, яго дабрабыт вышэй за ўсё. Там кожная

новая пяцігодка своечасова і дружна выконваецца дзеля паляпшэння дабрабыту людзей. І беспрацоўя там няма. Чалавек упэўнены ў сваім заўтрашнім дні.

З маёй Радзімы, з Клешыноў, прыходзяць радасныя весткі. Асабліва часта піша мне пляменніца Станіслава Людвікаўна. Расказвае аб падзеях у іх калгасе «Зара»: моладзь вучыцца ў Барэшышках, у Васілішках, найбольш здольныя — ў Гродне ў медыцынскім і педагогічным інстытутах. Работы хапае, нават зімой ёсць што рабіць. Балоты асушылі, зрабілі з іх урадлівыя палі. Дзе была рэчка Малая Нявішка, там цяпер возера. Вядома ж, і рэчку пусцілі далей, уліваецца яна ў Вялікую Нявішу, а апошняя — у Нёман, каб узбагаціць яго воды, каб мог ён лёгка насіць лодкі і пароходы. Пішучь мне, што год мінулы, 1975, быў добрым, ураджайным. Чытаеш і пераконваешся — жыццё ў Саветскім Саюзе кіпіць і дае добры плён. Гэтыя мае думкі пацвердзіў і нядаўні з'езд камуністаў у Маскве. Яго дэлегаты вырашалі многія праблемы, намецілі новыя шляхі развіцця сваёй Радзімы. Цяпер мае браты і сёстры на роднай зямлі працуюць над выкананнем планаў новай, дзесятай пяцігодкі. Шчыра жадаю і малюся, каб с поспехам увайшла яна ў іх жыццё і прынесла новыя дасягненні ва ўсіх галінах яго.

Іван ТАРАСЕВІЧ, іерманах.

ЗША.

На прасторах Родины

СВЕТ НАД ПРИБАЛТИКОЙ

В истории каждого народа есть знаменательные даты и события, которые оставляют неизгладимый след. Для народов Литвы, Латвии и Эстонии незабываемыми стали события лета 1940 года. Они изменили судьбу этих народов, открыли широкий простор для ускоренного развития производительных сил и культуры, непрерывного роста материального благосостояния населения. Добровольное вступление трех республик в семью советских народов создало все условия для построения в Прибалтике процветающего социалистического общества.

Успехи в строительстве новой жизни в советских Прибалтийских республиках не по душе противникам коммунизма, в том числе литовским, латышским и эстонским буржуазным эмигрантам. Они уверяют, будто в 1940 году в Прибалтике не было ни антагонистических противоречий, ни причин для социалистической революции. Факт введения частей Красной Армии на территорию Литвы, Латвии и Эстонии они пытаются представить как оккупацию. Между тем, хорошо известно, что Красная Армия была введена в Прибалтику летом 1940 года на основе пактов и договоров о взаимной помощи, заключенных Советским Союзом с Эстонией, Латвией и Литвой соответственно 28 сентября, 5 и 10 октября 1939 года с целью обеспечения безопасности этих республик в обстановке агрессии со стороны фашистской Германии.

Таким образом, дислокация частей Красной Армии на территории трех республик была юридически полностью обоснована и соответствовала международным нормам. И если Советский Союз последовательно выполнял условия заключенных договоров, то этого нельзя было сказать о тогдашних правителях Литвы, Латвии и Эстонии, саботировавших подписанные ими же документы. Естественно, что такая политика буржуазных режимов вызвала широкое недовольство в массах и ускорила революционные события.

В результате сложившейся революционной ситуации в Литве, Латвии и Эстонии была свергнута власть буржуазии и восстановлена Советская власть (впервые она была

провозглашена в Прибалтике после Великой Октябрьской социалистической революции, но затем задрана реакцией). Народные сеймы Литвы и Латвии, а также Государственная дума Эстонии, выражая волю своих народов, обратились к Верховному Совету СССР с просьбой о принятии этих республик в состав Советского Союза.

Всю необходимость этого шага хорошо понимали избранные народы Прибалтики. Выступая с трибуны Народного сейма Литвы, депутат А. Снежкус подчеркивал: утверждение Советской власти в Литве само по себе еще не есть прочная гарантия защиты социалистической Литвы от каких бы то ни было империалистических посягательств на ее существование. Литовский народ знает, что такую гарантию может обеспечить только объединение с братской семьей народов Советского Союза.

Что дало народам Прибалтики добровольное вступление в семью советских народов?

Во-первых, это навсегда избавило их от какого бы то ни было вмешательства извне. Во-вторых, позволило им в ходе строительства новой жизни в полной мере опереться на экономический потенциал Советской страны, творчески использовать накопленный в СССР опыт применительно к местным условиям. А это, в свою очередь, обеспечило более полное, в интересах всех слоев населения, а не отдельных привилегированных групп удовлетворение материальных и духовных потребностей общества, нормальную и гармоничную общественную и политическую жизнь.

Деятели буржуазной эмиграции пытаются доказать, что якобы после вступления Литвы, Латвии и Эстонии в состав СССР они утратили свой суверенитет. В действительности подлинную независимость и реальный суверенитет Прибалтийские республики обрели лишь после свержения господства буржуазии и добровольного вступления в Союз Советских Социалистических Республик.

Нынешние Прибалтийские республики обладают современной промышленной базой, по многим экономическим показателям (в пересчете на душу населения) превзошли другие союзные республики. Общий уровень промышленного производства в Литов-

ской ССР, к примеру, повысился по сравнению с довоенным 1940 годом в 50 раз. Многократно выросло промышленное производство в Латвии и Эстонии. По производству точных металлообрабатывающих станков на душу населения Литва заняла первое место в Советском Союзе, а ведь еще сравнительно недавно она таких станков не производила вообще.

Прибалтийские республики занимают сейчас одно из первых мест в СССР и по таким важным показателям экономического и культурного развития, как энергооборуженность производства, объем товарооборота, величина национального дохода на душу населения, удельный вес врачей, учителей, инженерно-технических работников в социальной структуре общества и т. д.

Народы Литвы, Латвии и Эстонии живут полноценной духовной и культурной жизнью. В республиках созданы все условия, необходимые для подготовки национальных высококвалифицированных кадров, для бурного развития науки, литературы, искусства. Еще никогда раньше здесь не издавалось столько и такими огромными тиражами книг национальных авторов. И никогда еще так широко они не переводились на другие языки.

В Прибалтийских республиках живут и работают не только литовцы, латыши, эстонцы, но и представители многих других национальностей. И для прогресса каждой из них созданы все необходимые условия как в чисто социальном и культурном плане, так и в плане экономическом и политическом.

Канули в прошлое нищета и бесправие, безработица и эксплуатация. Народы Литвы, Латвии и Эстонии с уверенностью смотрят в будущее. Вместе с другими народами Советской страны они активно участвуют в приумножении материальных и духовных богатств своей социалистической Родины, в укреплении ее могущества.

Константинас СУРБЛИС,
доктор исторических наук,
профессор.

АПН.

«Голас Радзімы»

№ 28 [1443]

Мангольскія сябры ў Мінску

Раніцай 5 ліпеня ў Мінск прыбыла дэлегацыя Цэнтральнага савета Таварыства мангола-саветскай дружбы, якая знаходзіцца ў Саветскім Саюзе ў сувязі з 55-й гадавінай Мангольскай народнай рэвалюцыі.

У Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі адбылася гутарка членаў дэлегацыі з кіруючымі работнікамі таварыства аб далейшым развіцці сяброўскіх сувязей паміж працоўнымі Беларусі і Манголіі.

Мангольскія сябры зрабілі азнаямленчую паездку па гораду. Яны наведалі Дом-музей І з'езда РСДРП, усклалі кветкі да помніка У. І. Леніну і вянок да помніка-абеліска воінам Саветскай Арміі і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Госці наведалі Мінскі трактарны завод, аглядзелі прадпрыемства. У час гутаркі ім было расказана аб укладзе калектыву прадпрыемства ў выкананне рашэнняў XXV з'езда КПСС і заданняў дзесятай пяцігодкі.

Вечарам члены дэлегацыі прынялі ўдзел у сходзе прадстаўнікоў працоўных горада Мінска, прысвечаным 55-й гадавіне Мангольскай народнай рэвалюцыі.

6 ліпеня дэлегацыя Цэнтральнага савета Таварыства мангола-саветскай дружбы была прынята намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР І. Глазковым. Адбылася сяброўская гутарка, у ходзе якой госці былі падрабязна азнаёмлены з развіццём прамысловасці ў нашай рэспубліцы, яе структурай, планами на бягучае пяцігоддзе.

Члены дэлегацыі наведалі Беларускае дзяржаўнае музейна-гісторычнае Вялікае Айчынай вайны, ВДНГ БССР. У час агляду мемарыяльнага комплексу Хатынь яны ўсклалі кветкі ля Вечнага агню. Госці пабывалі таксама на Кургане Славы.

Авіямоств Мінск—Варшава

З кожным годам расшыраюцца міжнародныя сувязі беларускіх авіятараў. Значна павялічана частата рэйсаў па першай авіялініі Мінск—Берлін, працягваюцца палёты ў Мілан.

Трэцяга ліпеня адкрылася новая міжнародная траса авіятараў Беларусі: у першы рэйс па маршруце Мінск—Варшава адправіўся самалёт АН-24.

Траса ў Польскую Народную Рэспубліку паслужыць справе далейшага ўмацавання братніх сувязей двух народаў.

У госці да равеснікаў

Стаў традыцыяй абмен групамі навучэнцаў-практыкантаў Магілёўскага палітэхнікума і сярэдняй прамысловай машынабудаўнічай школы з горада Кошыц ў ЧССР. Нядаўна з Чэхаславакіі вярнулася група магіляўчан. З імі прыехала ўжо дзевятая па ліку група навучэнцаў з ЧССР. Разам са сваімі саветскімі сябрамі госці будуць праходзіць вытворчую практыку на заводах «Строммашина» і «Электрарухавік». Гаспадары паклапаціліся аб тым, каб іх сябрам не было сумна.

Чэхаславацкія практыканты пазнаёмяцца з горадам-героем Мінскам, пабываюць на БелАЗе, у Хатыні і іншых памятных мясцінах.

Расце цікавасць да ленінскай спадчыны

Французская студэнцкая моладзь, рабочыя, шырокія колы дэмакратычнай інтэлігенцыі працягваюць растуць цікавасць да работ правадара Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Уладзіміра Ільіча Леніна, сказаў у гутарцы з карэспандэнтам ТАСС намеснік дырэктара парыжскага выдавецтва «Эдыс'ён сасьяль» Жазэф Пенцюс. Адзначаўшы, што, за апошнія гады ў Францыі выйшла ўжо звыш 600 тысяч тамоў ленінскіх прац, ён паведаміў, што цяпер выдавецтва паўтарае выданне масавым тыражом асабліва важных ленінскіх работ. Да 1979 года будзе выпушчана 18 твораў У. І. Леніна. Значную цікавасць выклікала тут і выданне 45-томнага збору твораў правадара зэф Пенцюс. Адзначаўшы, што,

У ноч з 11 на 12 ліпеня 1944 года ў Пінску ў тыле ворага быў высаджаны дэсант Чырванасцяжнай Дняпроўскай ваеннай флатыліі. У памяць аб баявых подзвігах маракі на берэзе ракі Піны ўстаноўлены на пастаменце гэты бранятар.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

«СТАНУ ПЕСНЯЙ У НАРОДЗЕ!»

ЁСЦЬ імёны, якія ў памяці народнай жывуць незалежна ад юбілейных дат. Для беларусаў такімі заўсёды будуць Я. Купала, Я. Колас, М. Багдановіч. Узнятыя хвалямі рэвалюцыі 1905—1907 гадоў, калі беларусы побач з іншымі прыгнечанымі народамі самадзяржаўнай Расіі заявілі аб сваім праве «людзьмі звацца», — яны сваю літаратурную дзейнасць спалучалі з дзейнасцю рэвалюцыйнай. Паўнапраўнае месца ў гэтай плыядзе займае Цётка.

Алаіза Сцяпанавна Пашкевіч нарадзілася 15 ліпеня 1876 года ў вёсцы Пешчына Лідскага павету Віленскай губерні (зараз Шчучынскі раён Гродзенскай вобласці) у даволі заможнай сялянскай сям'і. Дзяцінства паэтэсы прайшло ў адрыве ад бацькоў, у сям'і бабулі і дзядулі, дзе яна выхоўвалася да дзевяцігадовага ўзросту.

Дзіцячыя гады чалавечы накладваюць устойлівы адбітак на яго далейшы лёс... Цудоўная прырода фальварка Тарэсін, дзе паэтэса жыла ў дзедзі, і вёскі Стары Двор, куды яна вярнулася да бацькоў пасля смерці бабулі, увайшла назаўсёды ў сэрца дзяўчыны. Любоў да роднага кутка і роднага краю пазней прагучала ў цудоўных вершах і апавяданнях Цёткі. Уражлівая, з тонкай паэтычнай душой, яна ўжо ў дзіцячыя гады, пісьна прыглядаючыся да жыцця, першыню заўважыла тую класавую несправядлівасць, якія вызначылі вострую сацыяльную скіраванасць яе паэзіі.

Пазнейшыя ж гады — вучоба ў гімназіі ў Вільні, праца настаўніцай матэматыкі ў царкоўна-прыходскай школе і асабліва вучоба на вышэйшых педагагічных курсах П. Лесгафта ў Пецярбурзе, — сталі сапраўднымі ўніверсітэтам жыцця для будучай паэтэсы. Асабліва значным у гэтым плане быў пецярбургскі перыяд (1902—1904 гг.), калі яна ўпершыню пазнаёмілася з марксісцкай літаратурай, удзельнічала ў патайных студэнцкіх сходах, у вулічных дэманстрацыях, рабіла першыя крокі ў літаратуры.

Пачатак творчасці паэтэсы сведчыў аб наследаванні ёю дэмакратычных традыцый

беларускай літаратуры. Цэнтральная фігура творчасці Цёткі — беларускі селянін — гэта, перш за ўсё, ахвяра сацыяльнай несправядлівасці ў самадзяржаўным грамадстве. Такая пазіцыя, блізкая да пазіцыі Ф. Багушэвіча і Я. Лучыны, знойдзе сваё тэарэтычнае пацвярджэнне ў прадмове да першага паэтычнага зборніка Цёткі: намяк у прадмове да «Скрыпкі беларускай» на праграмны верш Ф. Багушэвіча «Мая дудка» даволі празрыста гаворыць аб тоеснасці паэтычных праграм.

Вяршыня літаратурнай дзейнасці Цёткі сталі творы, напісаныя напярэдадні і ў гады найвышэйшага ўздыму рэвалюцыйных падзей 1905—1907 гадоў. Творчасць гэтага часу была цесна звязана з рэвалюцыйна-прапагандысцкай дзейнасцю Цёткі, якую яна вяла, пераехаўшы ў 1904 годзе ў Вільню. Дзейнасць жа гэта даволі рознабаковая: выступленні на митынгх і сходах рабочых, рэвалюцыйная агітацыя і прапаганда сярод навакольнага вясковага насельніцтва, удзел у падпольнай рэвалюцыйнай арганізацыі Нова-Вілейскай бальніцы. Асабліва важнае значэнне мела знаёмства паэтэсы з членам Віленскага камітэта сацыял-дэмакратычнай партыі Барысам Вігілёвым («таварышам Сцяпанам»), прафесіянальным рэвалюцыянерам, які быў добра знаёмы з У. І. Леніным (аб чым сведчыць вядомы ліст У. І. Леніна да Б. Вігілёва ад 25 мая 1921 года).

Менавіта ў гэты час высокага ўздыму дасягае публіцыстычны пафас паэзіі Цёткі, да якога падштурхоўваюць яе падзеі. Яркім узорам гэтай сувязі з падзеямі і глыбокай асабістай усхваляванасці паэтэсы з'яўляецца яе верш «Хрэст на свабоду». Раскрываючы ў ім сутнасць грамадскіх з'яў, асэнсоўваючы гэтыя з'явы — руска-японскую вайну, «крывавую нядзелю», рэвалюцыйны ўздым народа, — паэтэса выносіць свой суровы прысуд самому цару:

«...Трэ злізаць усіх міністраў,
Бюракратаў,
антыхрыстаў».

Чую яшчэ голас з неба,
Што цара павесіць трэба!

Было б, зразумела, няправільным бачыць у гэтым вершы, як і ў многіх іншых, напісаных у рэвалюцыйны перыяд («Пад штандарам», «Вера беларуса», «Бунтаўнік» і інш.), толькі аднабоковае ўзмацненне пафасу паэтычнай творчасці Цёткі. Тая станоўчая асаблівасць, якая вызначыла ранейшую яе творчасць — лірызм, — прадаўжае заставацца жывой уласцівасцю яе паэзіі, паэзіі глыбокага чалавечага пачуцця, якім поўніцца лірычны герой многіх вершаў паэтэсы.

Характэрнай асаблівасцю паэзіі Цёткі гэтага часу якраз і з'яўляецца ўзмацненне

рамантычнага і лірычнага пафасу, што, безумоўна, не разыходзілася з агульнымі заканамернасцямі развіцця беларускай і рускай літаратуры. Крытыкі даўно ўжо заўважылі, што верш Цёткі «Мора» пераклікаецца з горкаўскай «Песняй аб Буравесніку».

Мора вуглем цяпер стала,
Мора з дна цяпер гарыць,
Мора скалы пазрывала,
Мора хоча горы змыць.

Цётка заўсёды нігавала сацыяльны матывы сваёй творчасці з нацыянальна-вызваленчымі ідэямі. Менавіта гэтай асаблівасцю вызначаюцца вершы «Вам, суседзі...», «Вера беларуса», «Музыкант беларускі» і іншыя. Разам з тым паэтэса не была вузка абмежаванай у сваіх імкненнях да нацыянальнага вызвалення беларускага народа. Яе інтэрнацыяналісцкая натура выяўляла гуманістычную прыхільнасць да прадстаўнікоў тых нацый, сярод якіх ёй прыходзілася жыць і весці сваю грамадскую дзейнасць: рускіх, палякаў, літоўцаў, украінцаў.

Пасля паражэння снежанскага паўстання, калі над Цёткай нависла пагроза арышту за рэвалюцыйную і паэтычную дзейнасць, яна пакідае Радзіму і перабіраецца за мяжу, у Аўстра-Венгрыю, у Львоў. Актыўная літаратурная дзейнасць (выданне ў 1906 годзе двух зборнікаў — «Хрэст на свабоду» і «Скрыпка беларуская», выданне «Першага чытання для дзетак беларусаў», пераклады з украінскай мовы апавяданняў для дзяцей, якія пазней складалі зборнік «Гасцінец для малых дзяцей»), імкненне павысіць сваю адукацыю (паэтэса становіцца вольнай слухачкай філасофскага факультэта ў Львоўскім універсітэце), вывучэнне акцёрскага майстэрства ў драматычнай студыі, навуковая праца «Батлейкі на Беларусі» — усё гэта сведчыць аб актыўным грамадскім жыцці Цёткі.

У першым нумары «Нашай долі» з'яўляецца яе апавяданне «Прысяга над крывавымі разорамі», якое паслужыла поводам для канфіскацыі нумара...

Характэрным для гэтага апавядання з'яўляецца тое, што Цётка ў вобразах трох сыноў старога беззямельнага селяніна Мацея (якія, дарэчы, не маюць імёнаў, а прадстаўляюць сабой «парабка дворнага, салдата і работніка пецярбургскага») увасобіла тры сілы, якія ў будучым атрымаюць перамогу над самаўладдзем і надзеяць зямлёю тысячы і тысячы мацеяў...

Стан здароўя, а яна хварэла на сухоты, прымусіў Цётку ў 1908 годзе выехаць у Закапанэ, а пазней — у Кракаў. Жыцьцё стала цяжка: не было грошай, прыходзілася зарабляць на хлеб, зрабіўшыся масажысткай. Але нягледзячы на хваробы і нястачы, Цётка паступае на

гуманітарны факультэт Ягелонскага (Кракаўскага) універсітэта.

Сум па страчанай Радзіме прымушаў яе нелегальна падавацца ў небяспечнае падарожжа ў Пецярбург і Вільню. Усё гэта знайшло адбітак у творчасці Цёткі (вершы «Родная вёска», «З чужыны», «На чужой старонцы»...).

І душна, і песна, і сэрца самлела

Мне тут на чужыне,
здалёк ад сваіх...
Як птушка на скрыдлах,
ляцець бы хацела,
Як хваля па моры, плыла
бы да іх!..

Гэты сум па Радзіме зліваецца з пачуццём адданасці роднаму краю, бязмежнай любоўю да яго.

Вярнуўшыся на Радзіму ў 1911 годзе (паэтэса выйшла замуж за літоўскага інжынера Кейрыса, і замяна прозвішча дала ёй магчымасць вярнуцца), Цётка, выпускае

першыя чытанкі для дзяцей, рэдагуе часопіс для дзяцей і моладзі «Лучынка».

Асветніцкая работа была ў час рэакцыі адзіным магчымым для яе сродкам барацьбы за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне народа з-пад ярма самаўладдзя. Само сабой зразумела, што некаторыя творы гэтага часу сведчаць аб поўнай разгубленасці паэтэсы (вершы «Гаданне», «На чужой старонцы», апавяданні «Асеннія лісты», «Зялёнка», «Лішняя»). Разам з тым было непрамамерна папракаць паэтэсу за разгубленасць, бо нават і ў гэтых творах — падтэкстам іх — паэтэса прымушае чытача задумацца аб прычынах неўладкаванасці жыцця, тым самым скіроўваючы ўвесь гнёў чытача на віноўнікаў сацыяльнай драмы. У гэтых і іншых творах ясна адчуваецца аддаленая рэха прагравеўшай над краінай навалыніцы.

Напярэдадні першай сусветнай вайны паэтэса падарожнічала па Скандынавіі. Ад гэтага падарожжа засталіся цікавыя нарысы... У час імперыялістычнай вайны яна спачатку працавала медыцынскай сястрой у вайсковым шпіталі, а потым — у тыфозным бараку... Атрымаўшы паведамленне аб цяжкай хваробе бацькі, Цётка выязджае на Вілейшчыну, але бацькі дома ўжо не было — яго адвезлі ў Ліды, у бальніцу, дзе ён неўзабаве памёр. Алаіза Пашкевіч, дапамагаючы людзям змагацца з хваробай — на Вілейшчыне ў гэты час лютвала эпідэмія тыфу, — сама захварэла. І ў ноч з 4 на 5 лютага 1916 года паэтэса не стала.

У адным са сваіх вершаў, напісаным далека ад межаў Радзімы, Цётка, гатовая ахвяраваць сабою, сваім жыццём дзеля шчасця роднага краю, гаварыла, што яна хацела б...

Усё прыгорнуць у дарозе,
І каплю шчасцю, долі

Усюды думаць аб народзе,
І родны край усюды спіць.
Пасля рассыпацца расою
Скрозь па галінах,

на лістох
І так абняціся з зямлёю,
Каб нас ніхто разняць
не мог!..

У гэтыя ліпенскія дні, калі ўся Беларусь адзначае 100-годдзе з дня нараджэння паэтэсы-рэвалюцыянеркі, у вёсцы Стары Двор на Гродзеншчыне шумяць зялёныя галіны дрэў над яе магілай, над мармуровым помнікам, на якім накрэслены словы:

«На магіле ўзыйду дубам,
Пачну шаптаць братнім
губам

Аб іх долі, аб свабодзе,
Стану песняй у народзе!»

Імя Цёткі сапраўды стала песняй у беларускім народзе.

Валерый АТРАШКЕВІЧ.

Партрэт Цёткі і ілюстрацыі да зборніка паэты «Выбранае» зрабіў мастак Мікола КУПАВА.

СВЯТКУЕ ЎСЯ КРАІНА

Напярэдадні 100-годдзя з дня нараджэння Цёткі ў Саюзе пісьменнікаў Беларусі была створана юбілейная камісія па святкаванні гэтай даты. Карэспандэнт «Голасу Радзімы» звярнуўся да члена камісіі, старшыні бюро секцыі паэзіі СП БССР **Петруся МАКАЛЯ** з просьбай расказаць, як грамадскасць рэспублікі адзначае юбілей беларускай паэтэсы.

— Выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла «Выбранае» Цёткі, прысвечанае стагоддзю з дня яе нараджэння. У кнізе, багата ілюстраванай мастаком Міколам Купавам, найбольш поўна сабраная літаратурная спадчына пісьменніцы, паказана жанравае багацце яе творчасці. Упершыню ўключаны ў выданне публі-

цыстыка Цёткі, а таксама — падарожныя нарысы і перапіска.

На Украіне вершы Цёткі пераклаў Раман Лубкіўскі. Ён жа быў укладальнікам зборніка, да якога напісаў невялікую прадмову. У Маскве, у выдавецтве «Художественная литература» выйшаў зборнік Цёткі «Избранное» ў перакладзе на рускую мову. Рускі чытач зможа шырэй пазнаёміцца з творчасцю беларускай паэтэсы-рэвалюцыянеркі.

11 ліпеня ў вёсцы Шастакі Шчучынскага раёна — на радзіме Цёткі — адбылося свята паэзіі. З самай раніцы пачалі збірацца людзі з наваколля на ўрачыстасць: ехалі аўтобусамі, машынамі, а каму бліжэй — то і пешшу, па сцежках,

дзе некалі хадзіла іх слаўная зямлячка, ішлі яны ў Шастакі.

Дзесяцітысячны митынг на ўлонні прыроды непадалёку ад Шастакоў адкрыў уступным словам народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін. Пра жыццёвы і творчы шлях паэтэсы расказаў доктар філалагічных навук Сцяпан Александровіч. Паэты — госці свята — Васіль Вітка, Мікола Аўрамчык, Ніл Гілевіч, Анатоль Вяцінскі, Данута Бічэль-Загнетава, Вера Вярба, Юрка Голуб і іншыя чыталі вершы, сярод якіх — прысвечаныя паэтэсе, а таксама вершы Цёткі. Яны ў той дзень гучалі ў выкананні заслужанай артысткай рэспублікі Зінаіды Бандарэнкі, артыста філармоніі Мікалая Казініна, у песнях, напісаных беларускімі кампазітарамі Юрыем Семянякам і Ігарам Лучачком на словы паэтэсы, у рамансах Пятра Падкавырава і Дзмітрыя Камінскага. Малады кампазітар Людміла Шлег напісала

цыкл фартэпіянных мініячюр на тэмы вершаў Цёткі.

Учора, 14 ліпеня, у выставачнай зале Саюза мастакоў БССР адбыўся вернісаж. На ім прадстаўлены творы народнага мастака рэспублікі Міхася Савіцкага, мастакоў Уладзіміра Стальмашонка, Леаніда Шчэмелева, Уладзіміра Басалыгі, Гаўрылы Вашчанкі, Аляксандры Паслядозіч і іншых. Тэма іх карцін — творчасць Цёткі і вобраз самой паэтэсы.

На ўрачыстым вечар, які адбудзецца сёння ў Доме літаратараў, запрошана шмат гасцей. Ужо некалькі дзён у адрас Саюза пісьменнікаў прыходзяць віншаванні ад пісьменніцкіх і грамадскіх арганізацый братніх рэспублік. Гэта значыць, — юбілей Цёткі святкуе ўся краіна.

У азнаменаванне гэтага юбілею на вуліцы Цёткі ў Мінску ўсталявана мемарыяльная дошка, а адной з новых бібліятэк горада прысвоена яе імя.

ПАРТРЭТ ЭПОХІ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Я. Красоўскага — гэта карціны, якія даносяць подых тых гадоў, калі юнацтва нашых бацькоў будавала сацыялізм. Колькі непаўторнасці і дакладнасці часу ў паспешліва занатаваных падзеях і вобразах людзей. Гэтыя карціны ўзнаўляюць для нас і робяць больш блізкімі і зразумелымі імкненні і справы таго пакалення. Якая ж галоўная задача стаіць перад выяўленчым мастацтвам — быць лепшым сучаснасці ці па-філасофску абагульняць мінулае?

Гэтае пытанне турбуе многіх мастакоў і крытыкаў. Міхась Савіцкі ў артыкуле «Памяць веку» выказаўся, што гэтыя задачы аднолькава важныя. Адлюстравіць сённяшні дзень — гэта значыць зрабіць тое, што заўтра ніяк не зробіш, гэта значыць пакінуць нашчадкаў жывы адбітак нашай гісторыі, нашай рэчаіснасці.

Таму і едуць мастакі туды, дзе сёння кіпіць самая важная справа, а яе, як вядома, робяць лепшыя людзі. Калі ў жніўні 1958 года пад Старобінам пачалося будаўніцтва калійнага камбіната, то аднымі з першых, разам з журналістамі і кінахронікай, на будоўлю з'явіліся са сваімі эцюдыкамі мастакі Воранаў, Стальмашонак, Раманоўскі, Крахалёў, Паслядовіч, Жоўтак. Не адзін месяц правялі яны з будаўнікамі, а потым — шахцёрамі Салігорска. Новы гігант індустрыі і яго людзі сталі амаль галоўнай тэмай слускага графіка Садзіна. Вядомы і паважаны ў рэспубліцы брыгадзір шахтапраходчыкаў І. Пракудзін адлюстраваны на палатне Крахалёва і ў бронзавай скульптуры Селіханава. Аўтар будучай скульптурнай групы старога Камінскага з сынамі на руках у спаленай Хатыні, ён з натхненнем ляпіў скульптуры брыгадзіра А. Селіханава, шахтапраходчыка Н. Бугрыя, горнага майстра А. Дзялянкі, групу «Шахцёры Салігорска. Першы цюбінг».

Кожны дзень нараджае новых герояў. Вясной 1959 года імі сталі хлопцы і дзяўчаты Нафтабуда. Серыю партрэтаў лепшых людзей будоўлі стварыў графік Гуціеў. Тут і муляр Цецараў, і арматуршчыца Бойцава, і брыгадзір Латышаў. Штогод выязджалі на Нафтабуд мастакі Каткоў, Каржанеўскі, Харытоненка, графік Дурчын.

Чым славілася Бяроза над Ясельдай пры панскай Польшчы? Пілсудчыкі зрабілі тут змочны канцлагер, дзе катавалі тых, хто нёс светлую праўду абяздоленаму люду Заходняй Беларусі. Пасля вызвалення ў 1939 годзе лёс братоў-беларусаў павярнуўся да шчасця і радасці, якім засвяціліся твары людзей Бярозаўшчыны. Асабліва завірвала жыццё над Ясельдай, калі тут пачалося будаўніцтва буйнейшай у той час у рэспубліцы Бярозаўскай ДРЭС. І гэтая будоўля, дакладней — яе людзі, сталі героямі палотнаў беларускіх мастакоў. Брэсцкі жывапісец Іван Фяцісаў стварыў партрэты мантажніцы

Сямёнавай, інжынераў Каспяровіч і Валашчука.

Для маладога тады мастака Стасевіча пачаткам творчага шляху стала другая палеская будоўля — Васілевіцкая ДРЭС. Да гэтага ён пабываў на будаўніцтве Брацка і на чале цэлай брыгады мастакоў прыехаў у Васілевічы.

Гэтыя карціны і скульптуры даносяць да будучых пакаленняў рытмы, фарбы і гукі вялікага абуджэння нашай рэспублікі. Кожны потым зможа пільна ўгледзецца ў твар знатнай будаўніцы Героя Сацыялістычнай Працы Макаравіч, партрэт якой напісаў мастак Пратасеня. Угледзецца, як зараз мы ўгледземся ў знаёмыя рысы герояў першых пяцігодак і Айчынай вайны. Надыйдзе час, калі карціна, якая адлюстравала падзею ці чалавека сённяшняга дня, набудзе вартасць гістарычнага дакумента і тым больш — мастацкага твора, таму што пакажа жыццё і духоўны свет нашага сучасніка.

У партрэце доктара хімічных навук Камарова мастак Грыгаровіч стварыў вобраз вучонага, апантанага прагай пазнання, чалавека рашучага і ўпэўненага. Вялікі пукаты лоб і цвёрда сціснутая ў кулак рука гавораць пра тое, што ён прышоў сцвердзіць неабмежаванасць магчымасцей чалавека розуму, скарыць і падпарадкаваць прыроду.

Пэзія працы, жаночасць і прыгажосць душэўнай гармоніі дзяўчыны-ткачыні, якая трымае на руках сувой чудоўнай тканіны, — тэма карціны Дэмарына з серыі «Камвольны камбінат». Рытмічны малюнак графічнага ліста Кашкурзіча «Дуэт» раскрывае майстэрства, творчы пошук і самабытнасць працы шкловыдзімалшчыкаў. А ў палатне Пашчасцева «Буравікі» з серыі «Палеская нафта» тэмай з'яўляецца таварыскасць, узаемаўважэнне, згода ў калектыве. Гэта выяўляецца праз добразычлівасць позіркаў нафтавікоў, звернутых да гледача.

Складанасць душэўных перажыванняў сучасніка, турботы пра лёс міру і людскога шчасця перадае ў партрэтах пісьменнікаў Мележа і Шамякіна мастацка Шчасная. Яна валодае арыгінальнай і складанай тэхнікай жывапісу, умее перадаць трапяткое жаночае суперажыванне з героем. Творы яе заўсёды хвалююць гледачоў.

На рэспубліканскай выстаўцы «Слава працы», якая адбылася напярэдадні XXV з'езда Камуністычнай партыі, мы ўбачылі нашага сучасніка ва ўвесь рост, ва ўсёй маштабнасці яго імкненняў і спраў. Беларускія мастакі стварылі галерэю партрэтаў перадавых людзей нашага часу: рабочых і пісьменнікаў, механізатараў і вучоных, артыстаў і грамадскіх дзеячаў. На палотнах адлюстраваны час вялікіх здзяйсненняў і навуковых адкрыццяў, грандыёзных будоўляў і палётаў у космас, багацце духоўнага свету савецкага чалавека. Выяўленчае мастацтва выконвае сваю задачу — яно перадае будучым пакаленням партрэт нашай эпохі.

У гарадскім пасёлку Астрыно, непадалёк ад вёскі Пешчына, дзе нарадзілася Алаіза Пашкевіч, ёсць школа, якая носіць яе імя. Вучні школы стварылі музей славаўтай зямлячкі, яны даследуюць яе літаратурную і грамадскую дзейнасць.

Тут жа, у Астрыно, сярод зеляніны маладога парку ўзведзены помнік Цётцы.

НА ЗДЫМКАХ: выкладчыца беларускай мовы і літаратуры Галіна ПУГАЧ разам з вучнямі рыхтуе новыя экспанаты для музея паэтэсы; помнік Цётцы; школа імя Цёткі.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ЦЁТКА

З ЧУЖЫНЫ

І душна, і цесна, і сэрца самлела
Мне тут на чужыне, здалёк ад сваіх...
Як птушка на скрыдлах, ляцець бы хацела,
Як хваля па моры, плыла бы да іх!

Узнялася б, здаецца, расінкай на хмары,
А хмары бы ветрам сказала я гнаць
Далёка, далёка, дзе сняцца мне горы,
Дзе боры густыя над Нёмнам шумяць;

Дзе пацеркай белай Вілля прабягае,
Дзе Вільня між гораў гняздо сабе ўе,
Дзе кожна дарога і крыж мяне знае,
Дзе ўсё, усё чыста вярнуцца заве.

Там я нарадзілася й вырасла ўволю,
Там першыя словы вучыла казаць.
Затое сягоння ляцела б стралою
Там з імі з усімі Год Новы спаткаць!

Ой, мілыя, мілыя, снегам пакрыты
Загоны, лясочки, дарожкі мае!
Эх, як вы у сэрцы маім не забыты,
Як часта абраз ваш у думцы ўстае!

А вы, бледны твары, панураны ў працы,
І ты, друг мой, смутак з іх слёзных вачэй,
Прыміце сягоння прывет мой гарачы,
Каб жыць нам было ў гэтым годзе лягчэй!
1 студзеня 1909 г.
Кракаў.

НА МАГІЛЕ

На магіле ўзійду дубам,
Пачну шаптаць братнім губам
Аб іх долі, аб свабодзе,
Стану песняй у народзе!
Пастух дудку з мяне скруціць,
Як заграе, кроў замуціць,
Як заенчыць, кожны стане:
«Што за гранне, што за гранне!
Што то будзе, што то будзе
З гэтай песні ў нашым людзе!»
Гостры зубы, як бы з пілы,
Колюць, рэжуць, цягнуць жылы,
Смаляць, паляць, пякуць, студзяць,
Старых, малых са сна будзяць.
Як на вуглях кожны стане:

«Што за гранне, што за гранне!
Што то будзе, што то будзе
З гэтай песні ў нашым людзе!»
Ліст дубовы пад хлеб сцелюць,
Жолудзь яго ў жорнах мелюць,
А дзе з дуба хоць пылінка,—
Грудзь траसेцца, як асінка;
А дзе толькі дудка свішча,—
Людзі бягуць, як на ігрышча,
Як на дзіва кожны стане:
«Што за гранне, што за гранне!
Што то будзе, што то будзе
З гэтай песні ў нашым людзе!»

1905—1906 гг.

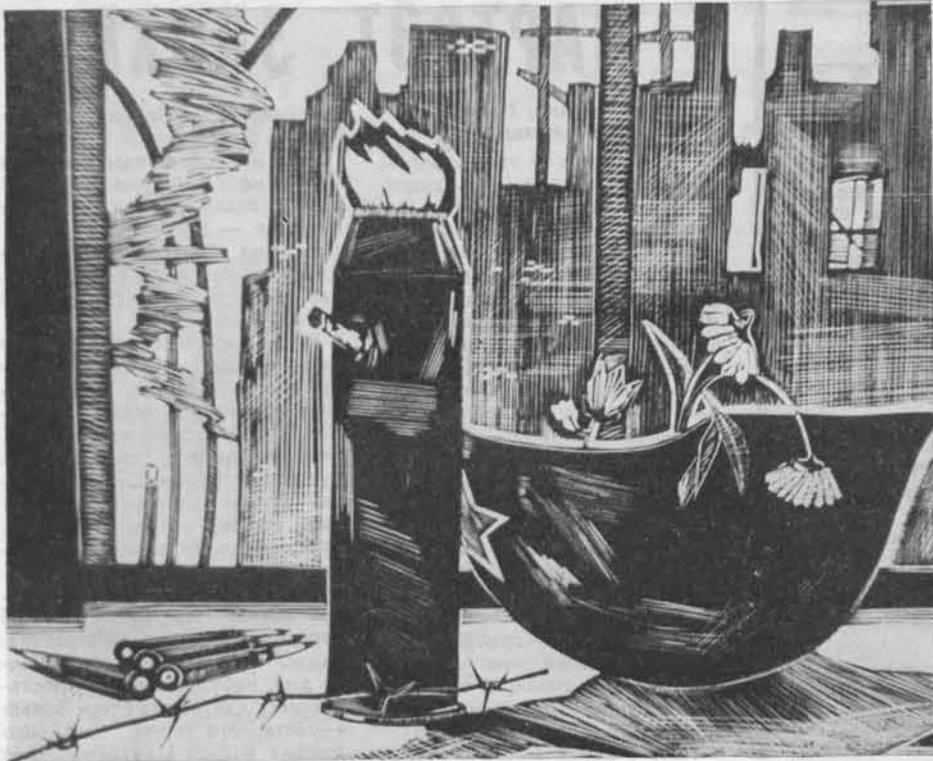
СКРЫПКА

Чаго словам не сказаці,
Што на сэрцы накіпела,
Астаецца скрыпка ўзяці;
Покі ў сілы крэпка вера,
Покі думка рве да неба,
Покі скрыдал не зламалі,
Покі трэба душы хлеба,—
Будуць струны байчэй граці,
Будзе смык вастрэй хадзіці,
Будзе скрыпка паслушыша.
У песні можна пераліці
Усё найлепша, наймілейша;
У песні можна даць пяруны,
Песняй сэрца рваць на касці;
Крэпкі толькі былі б струны,
Я заграла бы аб шчасці!
Я заграла б смехам кветак,
Нівак шэптам залацістых,
Звонам серпа, касы ўлетак,
Мёдам ліп з садоў душыстых.

Я заграла б песню матак
Над калыскаю дзіцяці.
Усе багацтвы з родных хатак
Я хацела б песні даці.
Я на струнах раззваніла б,
Дух народу я абняла б,
У жары сэрца растапіла б,
Алтар новы увівала б,
Пры алтары тым я грала б,
Так на струнах галасіла б,
То склікала б, то вітала б,
То суседзяў весяліла б;
То малітвай смык завуў бы,
То закліяў бы на пяруны,
То аж скаргай ў неба біў бы,
Толькі крэпкі б былі струны!
Смык гатовы, струны тугі,
Кроў у жылах закіпае.
Ну! слухайце, мілы другі,
Скрыпка мая ужо грае.

У рэпертуары Беларускага дзяржаўнага Вялікага тэатра оперы і балета — творы сучасныя і шэдэўры класікі. Вялікім поспехам карыстаецца ў гледачоў пастаноўка беларускімі артыстамі жамчужыны сусветнага балета — «Лебядзінага возера».
НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

Вайна і мір.

Мастак Яўген ПАКАТАШКІН.

ФІЛЬМ

ПРА ЗЯМНУЮ ПРЫГАЖОСЦЬ

Вам калі-небудзь даводзілася рабіць падарожка ў часы, калі пустынная і горная зямля спаквалася абуджалася ад сну, калі на імгненне замірала прырода, ледзь гойдалася люстэрка вады — бо нараджаўся цуд — маленькая квольная кветачка сярод, здавалася, мёртвай цішы?

Не, адкажаце вы. За ўсім гэтым мільёны гадоў, сёння ж жыццё іншае. Пад лёгкім подыхам ласкавага веснавога ветрыка калышуцца дугавыя кветкі, у скверах палымнее блакітнай пенай бэз, пахнуць рамонкі...

Стваральнік гэтай незвычайнай дакументальнай стужкі рэжысёр-аператар кінастудыі «Беларусьфільм» Юрый Шалімаў, ён жа сумесна са Святланай Міхайлавай і сцэнарыст, узброіўшыся кінакамерай, запрашае нас пранікнуць у цудоўны і неаўторны свет жыцця кветак і фарбаў, зрабіць экскурс у гісторыю іх зараджэння...

У нябесным блакіце нараджаюцца воблакі, ва ўсёй неабдымнасці і прыгажосці паўстаюць з экрана зямныя прасторы, абуджаецца сонца. За яго яшчэ нясмелым промнем плыве таямнічая музыка, набіраецца жыццядзейнай сілы. І вось ужо, салютуючы ўсяму гэтаму, лопнуў важкі бу-

тон, бы крылы, расправіў пялёсткі, дробненька затрымцела кропля расы — з'явілася жыццё.

А на змену квольным пялёсткам расправілі тысячы сваіх ружы, рамонкі, лотасы... Здаецца, што сама вясёлка саткала гэтыя фарбы — столькі ў іх свежасці, чысціні...

Стваральнікі гэтай стужкі большую частку матэрыялу здымалі на прасторах беларускай зямлі, на яе лугах і азёрах, у дубровах.

Гледзячы фільм, міжволі звяртаеш увагу на непаўторную прыгажосць роднага краю, якую сродкамі кіно Юрый Шалімаў адкрывае для глядача. Рэжысёру-аператару, як мастаку, падуладны самыя тонкія адценні прывабных кветак, і міжволі задумаешся, што менавіта ад іх фарбаў, ад прыгажосці навакольнага асяроддзя нараджаецца творчая фантазія чалавека. Адночы адкрытае для сябе чалавек потым адкрывае для іншых у жывапісе, прыкладной творчасці, у жыцці.

Нібы дапаўняючы шматгалоссе зямной прыгажосці, сцвярджаючы яе жыццёвасць, увесь час з экрана льліцца мяккая музыка беларускага кампазітара Алега Янчанкі, якая ў многім дапамагае ствараць настрой і хвалючую атмасферу фільма.

В. ВЯЛЯЎСКІ.

Звычайны драўляны, акружаны зеленай дом на ціхай вуліцы, якіх яшчэ нямае ў старых раёнах сталіцы. Праўда, шматпавярховыя гмаі падступаюць усё бліжэй і бліжэй, але тут яшчэ амаль вясковая цішыня. Усё вельмі знаёмае і звычайнае: гудуць над кветкамі пчолы, бразгае ланцугом сабака, наводзіць парадак у доме гаспадыня. Але дзе тут навядзеш, калі гаспадар, абклаўшыся дзесяткамі розных стамесак і разоў, зноў шчыруе над ліпавым цурбаном, раскідваючы стружкі па ўсёй падлозе.

А што там, у загатоўцы «схавана», якая кампазіцыя? Пакуль што гэта ведае толькі сам майстар. Няма перад ім ні эскізаў, ні малюнкаў, усё — у галаве, ва ўяўленні. А памыліўся — не паправіш, гэта не малюнак. Ды, здаецца, разец слухаецца рук умельца. Вось выяўляюцца абрысы дрэў, пад імі — нейкія жывёлы. Контуры іх яшчэ не зусім выразныя. Пасля шырокі разец будзе заменены на больш далікатны, а завершыць работу наждачная папера. І тады кампазіцыя зойме месца на паліцах, дзе ўжо стаяць дзесяткі падобных работ.

Вось добра знаёмыя па выстаўках народнага і самадзейнага мастацтва творы «У грыбах», «Пустэльнік і мядзведзь», «Чорт і баба-яга», «На сенакосе». Бытавыя сцэнкі, ілюстрацыі да баек і казак, фігуркі людзей... Але больш за ўсё тут кампазіцыі з жыцця лесу і яго шматлікіх насельнікаў: «Лісы», «Бабры», «Вавёркі», «Мядзведзі», «Лясная трагедыя», «Закон лесу», «Зубры»... Цэлы звяр'янец! Адчуваецца, што аўтар добра ведае жыццё лесу і яго законы, звычкі і норавы жывёл. І хаця прафесійнае вока лёгка заўважыць некаторыя анатамічныя пагрэшнасці ў работах самадзейнага скульптара, гэта з ліхвой кампенсуецца вастрынёй характарыстыкі персанажаў, дакладнасцю адлюстравання іх звычак і паводзін.

Калі верыць Валянціну Васільевічу, разьбой ён пачаў займацца выпадкова. Гадоў дзесяць назад ён пабываў на выстаўцы работ народных умельцаў і самадзейных мастакоў, дзе зацікавіўся скульптурамі з дрэва. Узнікла думка: «А можа, і ў мяне так атрымаецца?» Паспрабаваў — і сапраўды атрымаўся. А хутка прыйшло і прызнанне: шматлікія дыпламы і граматы за ўдзел не толькі ў рэспубліканскіх, але і ў саюзных выстаўках.

Што ж, так яно, пэўна, і было на першы погляд. Ды, відаць, гэтая выпадковасць з'явілася толькі тым штуршком, які разбудзіў у душы ўсё, што

выспявала гадамі, але не знаходзіла выхаду ці то з-за работы, ці па нейкіх іншых прычынах. Нездарма ж умелец так хутка вызначыў тэматыку работ, выпрацаваў свой «почырк», і наведвальнікі выставак без цяжкасцей пазнаюць яго кампазіцыі сярод іншых. Не выпадкова, амаль усё жыццё пражыўшы ў горадзе, Валянцін Васільевіч адлюстроўвае жыццё прыроды, сярод якой прайшло яго маленства. Густыя лясы падступалі да самага жылля — будкі чыгуначніка ля станцыі Калодзішчы. «Лес быў маім другім домам, — успамінае Валянцін Васільевіч. — Я ведаў у ім кожную мясцінку, былі ў мяне любімыя куточки і палянкi, дзе і карову можна было папасвіць, і паняглядаць за жыццём прыроды. Лес і цяпер падказвае сюжэты для маіх работ».

Жыццё ў сталіцы не адарвала Альшэўскага ад прыроды, ад вёскі, тым больш што яго праца была звязана з пездкамі ў самыя аддаленыя куткі Беларусі. Блізкае знаёмства з сельскім побытам, з народным мастацтвам вызначыла яшчэ адзін напрамак творчасці разьбяра: адраджэнне старадаўніх традыцый народнай дэкаратыўнай разьбы па дрэву, любімымі матывамі якой былі скульптурныя формы жывёльнага свету. Ручкі лыжак Валянцін Васільевіч выразае ў выглядзе рыбкі, чарпакі аздабляе птушынымі галоўкамі. Вырабы надзвычай пластычныя па форме, яны нібы вылеплены, а не выразаны з параўнальна цвёрмага матэрыялу. Асабліва адмыслова аздабляе Валянцін Васільевіч палкі.

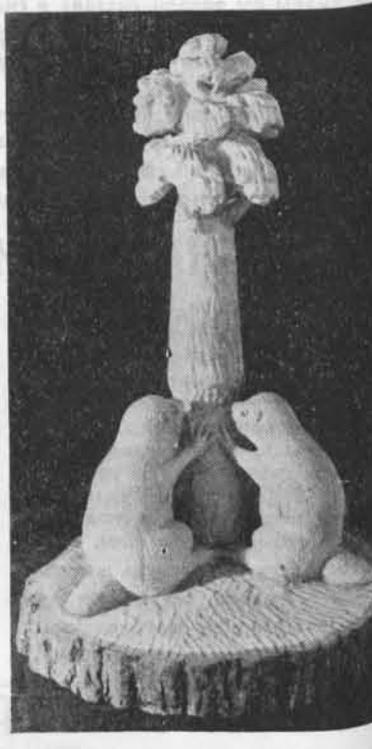
Іх ручкі нагадваюць то галаву чалавека ці жывёлы, то змяю з разьбіленай пашчай, то чорта. Розныя нарасы на ствале палкі ператвараюцца ў адмысловы ўзор, у жывёлін, якія нібы паўзуць уніз ці ўверх. Такія віды дэкару здаўна былі вядомы ў народным мастацтве, прыйшліся яны даспадобы і Альшэўскаму, улюбенаму ў жывёльны свет.

...Дзверы ўтульнага, акружанага зеленай і кветкамі дома на ціхай Слонімскай вуліцы заўсёды гасцінна расчынены для наведвальнікаў. А прыходзяць сюды многія, каб адчуць радасць дотыку да мастацтва, каб пагутарыць з майстрам — захавальнікам і прадаўцамі народных традыцый, вядомым умельцам-разьбяром Валянцінам Альшэўскім.

Яўген САХУТА.

НА ЗДЫМКАХ: работы Валянціна АЛЬШЭЎСКАГА.

Фота аўтара.

Яны будуць прадстаўляць Беларусь

- Калія пяцісот савецкіх спартсменаў выступляць на XXI летніх Алімпійскіх гульнях у Манрэалі. Сярод іх, як заўсёды, будуць і прадстаўнікі нашай рэспублікі. Па просьбе чытачоў мы публікуем спіс беларускіх спартсменаў, якія ўвайшлі ў склад зборных каманд СССР для ўдзелу ў Гульнях:
- лёгкай атлетыка — Таццяна ШЛЯХТО, Надзея МАРЫНЕНКА, Віктар МЯСНІКОУ, Людміла БАРСУК-КАЯГОРОВА, Аляксандр ГОЦКІ, Яўген ГАУРЫЛЕНКА;
- кулявая стральба — Аляксандр КЯДЗЯРАУ, Віктар ТОРШЫН, Аляксандр ГАЗАУ;

- фехтаванне — Алена БЯЛОВА, Віктар СІДЗЯК, Аляксандр РАМАНЬКОУ;
- гімнастыка — Вольга КОРБУТ, Лідзія ГОРБІК;
- скачкі ў ваду — Аляксандр КАСЯНКОУ, Уладзімір АЛЕЙНІК;
- плаванне — Іван МІКАЛУЦКІ, Сяргей КАПЛЯКОУ;
- воднае пола — Анатоль КЛЯБАНАУ;
- веславанне — Уладзімір РАМАНОУСКІ, Здзіслаў САРОКА, Таісія ЛАПЦЕВА;
- цяжкая атлетыка — Валерый ШАРЫЙ;
- веласпорт — Уладзімір КАМІНСКІ.

гумар

Падарожнікі сустрэлі ў джунглях туземца, які шалёна біў у барабан.

— Я ведаю гэты рытм, — прапаштаў адзін даследчык другому, — ён просіць аб вадзе. Зараз мы правярэм.

— Скажыце, калі ласка, — звярнуўся ён да туземца, — вы просіце багоў аб дажджы?

— Вы ўгадалі, — адказаў туземец. — Дакладней, я шукаю водаравод.

Ненсен ужо цэлы дзень ся-

дзеў з вудай у руках, і ўвесь гэты час за ім пільна назіраў незнаёмы, які моўчкі сядзеў за некалькі крокаў ад яго. Нарэшце Ненсен не вытрымаў і спытаў:

— А чаму вы самі не ловіце рыбу?

— У мяне не хапае цярплівасці.

— Я выпіў бы што-небудзь безалкагольнага, — сказаў наведвальнік афіцыянту.

— Ліманад, сок, мінеральная вада?

— Усё роўна, — ўздыхнуў наведвальнік, — я ў гэтай галіне навічок.

Паказаўшы маладой пары іх пакой у атэлі, парцье спытаў:

— Ці патрэбна вам што-небудзь?

— Не, дзякуй, — адказаў малады чалавек.

— А для вашай жонкі?

— Добра, што напамнілі. Прынясіце мне канверт з маркай.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 955.